

національного руху за возз'єднання Північної Буковини з українськими землями.

Завдяки своєму науковому подвижництву Іван Гриценко заслужив, щоб у майбутньому, під час створення фундаментальної історії української історичної думки, його наукова діяльність посіла гідне місце серед досягнень провідних українських істориків.

3.12 ПАВЛО МИХАЙЛИНА — ВІДОМИЙ ІСТОРИК, ПЕРШИЙ ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ*

Світлана Герегова

Ім'я Павла Васильовича Михайлини увійшло до славної когорти українських істориків, які розпочинали свій науковий шлях у непростих умовах радянської доби, але, проводячи наукові дослідження, завжди мали власні оригінальні судження. Для нього близькою була проблематика ранньомодерного періоду історичного розвитку України. Науковець досліджував соціально-економічну й політичну історію міст, становлення та розвиток містечок України, участь міського населення у визвольній боротьбі українського народу проти іноземного панування другої половини XVI — першої половини XVII ст., а також розробляв питання історичного розвитку Чернівців і містечок буковинського краю. Місто Чернівці, у якому він мешкав з 1945 р., — то була особлива любов дослідника, що, можливо, й спонукало його до більш глибоких розвідок у галузі буковинознавства.

Як історик-дослідник, професор П. Михайлина залишив по собі вагомий науковий здобуток: був автором кількох монографій, понад 200 наукових і науково-популярних праць, натомість про нього можна знайти лише скупу інформацію у періодичних виданнях, що були надруковані на відзначення його ювілеїв при житті. Окремої уваги заслуговують матеріали, вміщені в шостому томі збірника наукових праць «Питання історії України» за 2003 р., який приурочений до 80-річчя П. Михайлини, що засвідчило повагу й поцінування професора його учнями та колегами¹.

¹ Баженов Л. Професор Павло Михайлина — дослідник середньовічної історії Поділля. *Питання історії України*. Чернівці, 2003. Т. 6. С. 29–31; Ботушанський В. Павло Михайлина — дослідник героїчної доби історії України. *Питання історії України*. Чернівці, 2003. Т. 6. С. 11–18; Буркут І. Організатор наукових досліджень. *Питання історії України*. Чернівці, 2003. Т. 6. С. 36–40.

Група аспірантів Чернівецького університету. Крайній праворуч – П. Михайлина

Стисла інформація про науковця вміщена у виданнях довідникового характеру¹, зокрема в бібліографічному довіднику, виданому до його 75-річчя (вступна частина О. Масана)². Проте найбільш повний перелік наукових і науково-популярних праць ученого (204 позиції) та матеріали про життя та його науково-педагогічну діяльність (32 позиції) містяться у згаданому вище виданні до 80-річчя П. Михайлини (уклали О. Масан та Ю. Мисько)³. Бібліографія про П. Михайлину презентована також у бібліографічному покажчику, присвяченому 140-річчю заснування Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича й охоплює 23 позиції: від 1601 до 1623.⁴

Зважаючи на тісну наукову співпрацю Павла Михайлини з Інститутом історії НАН України, його ім'я знайшло своє місце серед персоналій на офіційному сайті цієї наукової установи.⁵ Після смерті Павла Васильовича побачила світ публікація-некролог, підготовлена колегами з Інституту історії України НАНУ⁶. 100-річний ювілей професора П. Михайлини був відзначений публікацією – *in memoriam*, яка стала уособленням пам'яті про визначного науковця-історика.⁷

¹ Макар Ю. Михайлина Павло Васильович. *Енциклопедія сучасної України* [Електронний ресурс]. Київ, 2018. Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-64790>; Марусик Т. Михайлина Павло Васильович. *Українські історики XX ст.* Вип. 2. Част. 1. Київ, Львів, 2003. С. 220–221.

² Павло Васильович Михайлина : бібліогр. покажч. (до 75-річчя від дня народження). Чернівці, 1998.

³ Питання історії України : зб. наук. ст. На пошану професора Павла Михайлини. Чернівці, 2003. Т. 6. С. 19–27.

⁴ Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні: до 140-річчя від дня заснування : бібліогр. покажч. Чернівці, 2015. С. 190–192.

⁵ Павло Васильович Михайлина. Режим доступу: <http://resource.history.org.ua/person/0000286>.

⁶ Гуржій О., Коцур А. Михайлина Павло Васильович. *Український історичний журнал*. 2012. № 3. С. 235–236.

⁷ Федорук А. Визначний дослідник ранньомодерної історії України (до 100-річчя від дня народження). *Науковий вісник ЧНУ імені Юрія Федьковича. Історія*. Чернівці, 2023. № 1. С. 187–194.

П. Михайлина. 1955 р.

На жаль, мемуарів Павло Васильович не залишив, а тому нами зроблено спробу дещо розширити спектр знань про нього, як науковця та людину, шляхом використання опублікованих спогадів або ж інтерв'ювання тих, хто мав можливість спілкуватися з ним, серед яких – рідні, колеги вченого, його учні.

У цьому контексті цікавість викликає інформація, отримана внаслідок інтерв'ю з професором П. Михайлиною, проведеним науковим співробітником Інституту історії України НАН України Станіславом Юсовим. Останній наголошує на цьому у своїй монографії¹, присвяченій відомому історику Володимиру

Голобуцькому, який був педагогом і науковим наставником П. Михайлини. Деякі аспекти цього спілкування, датованого 30 грудня 2009 р., що відбулось у Чернівцях, а також уривки із спогадів самого Володимира Голобуцького презентують не лише відносини учня зі своїм учителем, а й формування вектору діяльності та творчого потенціалу майбутнього науковця-дослідника П. Михайлини.

Народився П. Михайлина 25 січня 1923 р. на галицькому боці Дністра, у селі Винятинці Заліщицького повіту Тернопільського воєводства Республіки Польща (тепер це Заліщицька громада Чортківського району Тернопільської області). Зважаючи на те, що в міжвоєнний період на цій території в освіті насаджувалась польська мова, навчання Павла відбувалось у місцевій народній школі із польською викладовою мовою. Юнак вступив до Заліщицької гімназії, проте з приходом більшовицької влади цей навчальний заклад пройшов реорганізацію, тому він продовжив навчання уже в Заліщицькій середній школі, яку закінчив у 1941 р.

Від 8 липня 1941 р. до 4 квітня 1944 р. рідне село П. Михайлини перебувало під німецькою окупацією, і, залишаючись у селі, він допомагав матері по господарству. Однак під час т. зв. кампанії по набору молоді на роботу в Німеччині Павло змушений був змінити місце проживання. Оселившись у містечку Товстому, що на Тернопіллі, він спромігся влаштуватися на роботу вчителем у семирічній народній школі.

¹ Юсов С. Історик Володимир Голобуцький (1903–1993 рр.): життя, наукова і педагогічна діяльність. Київ, 2011.

Незабаром, коли відбувся другий прихід радянських військ, розпочалася мобілізація, внаслідок чого у травні 1944 р. П. Михайлина був призваний на службу до радянської армії. Після навчання аж у Челябінській області Росії, П. Михайлина відбув за призначенням на І Білоруський фронт. Навчений із дитинства якісно виконувати свою роботу й «оброблений» пропагандою боротьби за «праве діло» комуністичної партії, він проявив себе справжнім військовим, ставши згодом старшиною роти. За проявлену відвагу у боях на території Польщі та Німеччини, отримав ряд високих військових нагород. Доля була прихильною до нього: він повернувся додому живим! Ба більше, служба в радянській армії та відповідні нагороди давали можливість молодій людині «просувати» власне кар'єрне зростання.

Розпочався новий етап у житті П. Михайлини, спрямований на реалізацією давньої мрії: пов'язати свою професійну діяльність з історією, щоб глибше осягнути минуле українського народу. Саме тому він вступив до історичного факультету Чернівецького вчительського інституту, після завершення якого продовжив вивчати історію у Чернівецькому державному університеті. Отже, 1945 рік став відправною точкою у становленні його як історика-вчителя, а 1947 р. — основою для отримання навичок у науково-дослідній роботі як майбутнього фахівця в галузі історії. На серйозного та допитливого юнака одразу звернув увагу відомий науковець Володимир Голобуцький, який викладав на історичному факультеті. Останній не лише зумів пробудити в Павлові інтерес до глибокого наукового дослідництва в галузі історії загалом, а й підтримав його зацікавлення саме добою Хмельниччини.

Пригадуючи своє навчання, професор П. Михайлина констатував: «Серед істориків-викладачів факультету були й досвідчені педагоги, і молодше покоління, яке прибуло «для підсилення кадрів». У ті роки славилися своєю лекторською майстерністю троє викладачів, причому двоє з них працювали на історичному факультеті — В. Голобуцький і О. Дмитрієв... Лекції вченого (йдеться про В. Голобуцького. — С. Г.) слухали «з відкритим ротом» навіть викладачі, й приходили, щоб їх прослухати, колеги і студенти з інших факультетів. В. Голобуцький виголошував лекції без конспектів, що свідчить про неабияку пам'ять вченого, а на різні запитання відповідав чітко»¹.

У зв'язку із нестачею кваліфікованих професорсько-викладацьких кадрів у Чернівецькому університеті набула поширення практика сумісництва, що обумовлювало для здібних студентів, які мали «високі моральні якості», пропозицію подальшого навчання в аспірантурі. Серед них був і випускник

¹ Юсов С. Історик Володимир Голобуцький... С. 120.

історичного факультету П. Михайлина, який упродовж 1951–1954 рр. навчався в аспірантурі при кафедрі історії СРСР.

Разом із ним торував шлях науки в Чернівецькому університеті й випускник філологічного факультету, виходець із бессарабського краю Костянтин Попович, який упродовж усього життя залишався його справжнім другом. Початок цього шляху П. Михайлиною академік К. Попович своєрідно відобразив у своєму привітанні з нагоди 80-річчя свого друга: «Повернувшись, як і більшість нас із фронтів Другої світової, ти здав до складу зброю, польову гімнастерку, і подався до жаданої науки, з гідністю склав всі учбові та громадські іспити, аби опанувати ті неозорі вершини, які працею і сумлінням досягнув»¹. У ті далекі роки ще ніхто не міг би навіть спрогнозувати, що обидва юнаки, кожний з яких був залюблений відповідно в історію або філологію, зможуть досягнути неабияких вершин у науці. Крім цього, обидва стануть Почесними докторами рідної *Alma mater*.

Саме захоплення особистими якостями В. Голобуцького, який став науковим керівником П. Михайлини, вплинули на беззастережне прийняття його рекомендацій щодо вибору теми кандидатської дисертації. Як зазначає дослідник С. Юсов, «П. Михайлина готував кандидатську дисертацію під керівництвом В. Голобуцького (під час «наїздів» вченого з Києва, котрий працював у ЧДУ на півставки). Свого аспіранта рекомендував останньому І. Кравченко, який також переїхав до Києва. За тему дисертації П. Михайлині пропонували щось на кшталт «Братерська допомога радянських республік у розвитку економіки і культури Чернівецької області». Однак, В. Голобуцький в першій ж розмові з аспірантом категорично заявив, що той таку тему писати не буде, оскільки «це не тема для дослідження». Професор запропонував ряд своїх тем з галузі ранньомодерної історії України (загалом — 4). Серед них, було обрану тему: «Міста України у Визвольній війні 1648–1654 рр.»². Цей епізод став підтвердженням висновку П. Михайлини, про те, що В. Голобуцький залюбки спілкувався зі студентами на наукові теми, хоча міг бути досить різким у відстоюванні своїх поглядів.

Після закінчення навчання в аспірантурі у вересні 1954 р. П. Михайлину було призначено на посаду викладача кафедри історії СРСР, а наступного року переведено на роботу до апарату Чернівецького обкому компартії України, що затягнулось аж на шість років. Про цей період так згадував Володимир Курило, який працював разом із П. Михайлиною: «Це були роки так званої «хрущовської відлиги». Тому в діяльності відділу пропаганди і агітації, заступником керівника якого став Павло Васильович, мало уваги приділялось

¹ Попович К. Ювілей визначного історика. *Молодий буковинець*. 2003. № 10. 25 січ.

² Юсов С. Історик Володимир Голобуцький... С. 123–124.

П. Михайлина, І. Гуржій, М. Ліщенко

проведенню заідеологізованих заходів. Головні зусилля спрямовувались на підвищення культурно-освітнього рівня, природничих і медичних знань населення. До цієї роботи залучались вчителі і лікарі, інженери і працівники сільського господарства, науковці, представники творчої інтелігенції. За своїм характером Павло Васильович – людина витримана, розсудлива. Це давало можливість йому знаходити спільну мову з представниками всіх верств населення... У стосунках з лекторським колективом (ідеться про обласне відділення товариства «Знання». – С. Г.) у нього була щирість, правдивість і висока відповідальність».¹

П. Михайлині було дозволено викладати в університеті за сумісництвом. Водночас, працюючи над дисертацією, він зумів написати та видати кілька наукових статей і невелику брошуру з історії українських міст і міського населення в середині XVII ст., що напряду стосувалося проблематики його дослідження.

Неабияка працездатність і наполегливість у роботі П. Михайлини стали запорукою успішного захисту ним кандидатської дисертації, що відбувся в 1958 р. в Інституті історії АН УРСР. Опонентами його кандидатської дисертації виступили співробітники відділу Інституту історії АН УРСР, керованого В. Голобуцьким, уже відомі на той час науковці І. Гуржій і О. Компан. «Час перебування в аспірантурі й захист кандидатської дисертації, – зазначає

¹ Курило В. Двадцять років разом. *Питання історії України*. Чернівці, 2003. Т. 6. С. 35.

старший науковий співробітник Чернівецького краєзнавчого музею А. Федорук, який неодноразово спілкувався з П. Михайлиною, — тісно пов'язали Павла Васильовича з науковим колом Інституту історії АН УРСР. Сам Павло Васильович згадував, що в той час фахівців з середньовічної та ранньомодерної історії в Україні було не так вже й багато. Тому практично всі були між собою знайомі й з багатьма колегами по історичному цеху він підтримував активні особисті контакти. Під час наших розмов Павло Васильович неодноразово тепло згадував професора Івана Олександровича Гуржія, з яким він був знайомий ще з часів навчання в аспірантурі, й дружні відносини між ними продовжувалися аж до смерті останнього у 1971 р. Крім цього, Павло Васильович був також у хороших стосунках з членами-кореспондентами АН УРСР Костем Гуслистом і Федором Шевченком, професорами Іонасом Рознером, Володимиром Васильовичем Грабовецьким, Ярославом Кісем, Миколою Ковальським, Іваном Компанійцем, Володимиром Борисенком, Ганною Швидько, Сергієм Зарембою та ін.»¹. Тривала дружба й наукові контакти Павла Васильовича з відомими істориками можуть свідчити про належну увагу останніх до його наукових досліджень, а також про високі якості його як Людини.

У 1960 р. П. Михайлина повертається до викладацької діяльності на постійній основі на ту кафедру, з якої розпочинав роботу в Чернівецькому університеті. У цей час вона уже мала назву кафедри історії СРСР та УРСР. Ступінь кандидата історичних наук дав можливість обійняти посаду старшого викладача, а через три роки — доцента. Він поринув в історичну науку з новою силою, вдало поєднуючи її з громадською діяльністю.

Крім цього, продовжувалась тісна співпраця П. Михайлини з його науковим наставником В. Голобуцьким, який, зорієнтувавши свого учня на подальшу діяльність у галузі дослідження історії українського народу доби козацтва, погодився стати науковим консультантом його докторської дисертації: Павло Васильович, котрий досліджував історію міст України в період феодалізму, у 1967 р. був прикріплений до кафедри для продовження дослідницької діяльності. У тому ж році обговорювався попередній варіант його наукової роботи, окресленої темою «Становище міського населення України та його участь у визвольній боротьбі українського народу (від Люблінської унії 1569 р. до Визвольної війни 1648–1654 рр.)»²

Наступний період діяльності історика-дослідника був відзначений написанням значної кількості статей, рецензій та кількох монографій. Хронологічні

¹ Приватний архів С. Герегової. Інформація, записана С. Гереговою 3 березня 2025 р. у м. Чернівці від А. Федорука (1975 р. н.). URI: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/12278>.

² Юсов С. Історик Володимир Голобуцький... С. 198.

межі дослідницьких студій П. Михайлини загалом охоплювали період другої половини XVI – першої половини XVII ст., включно з подіями Визвольної війни 1648–1654 рр., і закінчуючи Переяславською угодою 1654 р., що відповідало затвердженій темі його докторської дисертації. Так, досліджуючи участь міського населення України у визвольній боротьбі українського народу проти польсько-шляхетського поневолення (кінець XVI століття), науковець видав невелику за розміром, але насичену значним історичним матеріалом монографію.¹

І хоча ім'я П. Михайлини серед науковців уже асоціювалося з дослідженням різних аспектів міського життя в надзвичайно складний період боротьби українського народу за свою свободу наприкінці XVI – у першій половині XVII ст., він проявив себе й у дослідженні регіональних аспектів історії України. Так, Павло Васильович взяв участь у створенні низки дописів про населені пункти Чернівецької області, зокрема Кельменецького району, вміщених у колективній праці «Історія міст і сіл Української РСР. Чернівецька область» (1969). За результатами цієї роботи науковець отримав значний досвід опрацювання матеріалів Чернівецького обласного архіву, статистичних збірників і матеріалів краєзнавчого характеру².

У травні 1969 р. П. Михайлина перейшов на роботу й очолив створений у Чернівецькій області відділ Інституту історії АН УРСР, який діяв у Чернівцях до 1978 р. Працюючи за сумісництвом на історичному факультеті, викладав історію України. Лекції проводив цікаво і змістовно, на будь-яке питання аудиторії умів давати аргументовану та чітку відповідь, що свідчило про його широкий діапазон знань. Детально розповідаючи про важливі події в історії України, наводив приклади, котрі спонукали студентів до роздумів.

Серед колег Павло Васильович знайшов близьких по духу науковців, яких залучав до підготовки статей і колективних монографій. Серед них варто назвати Бориса Тимошука, Олександра Романця, Василя Ботушанського.

Значним досягненням відділу, який очолював П. Михайлина, стало започаткування, підготовка та видання збірника «Минуле і сучасне Буковини», який мав виходити щороку, проте побачили світ лише два номери. Статті, вміщені у збірниках, були присвячені різним аспектам економічного та соціального розвитку буковинського краю в історичній ретроспективі. Розширюючи пошуки у сфері вивчення історії Буковини, що стало продовженням його наукового доробку «Висвітлення історії Північної Буковини XV–XVI ст. на сторінках слов'яно-молдавських літописів», уміщеної

¹ Михайлина П. Участь міського населення України у визвольній боротьбі українського народу проти польсько-шляхетського поневолення за возз'єднання з Росією (кінець XVI століття). Чернівці, 1969.

² Історія міст і сіл Української РСР: в 26 т. Чернівецька область. Київ, 1969.

у часописі «Архіви України» (1969, № 4), П. Михайлина опублікував у першому та другому томах щорічника статті: «Відомості з історії Північної Буковини XV – першої половини XVII ст. в молдавських літописах (до 1648 р.) та «Висвітлення історії Північної Буковини другої половини XVII ст. в молдавських літописах (1648–1700)¹, які стали ґрунтовним джерелознавчим дослідженням.

Спрямовуючи роботу відділу та беручи безпосередню участь у дослідженні проблематики історії Північної Буковини, Павло Васильович продовжував розвивати власний науковий напрям: підготував і видав монографії «Міста України в період феодалізму (до питання про становлення міст в умовах іноземного поневолення в кінці XVII ст.)» (1971) та «Визвольна боротьба трудового населення міст України (1569–1654 рр.)» (1975)². Саме під час написання останньої науковцю стало в пригоді знання польської мови, адже серед використаної ним широкої джерельної бази були й численні матеріали архівів Польщі, що зрештою визначило новизну та високий дослідницький рівень наукової праці. Завдяки вагомим напрацюванням у галузі урбаністики ім'я дослідника П. Михайлина стало відомим не лише в Україні, а й за кордоном, про що свідчили численні рецензії українських і зарубіжних науковців.

Проте висока оцінка за кордоном наукової праці могла принести її автору в радянській Україні значні неприємності. Так, «Павло Васильович сильно переживав, випадково дізнавшись про рецензію професора Джона Армстронга з Вісконсинського університету (Медісон), яка вийшла у провідному журналі істориків США *The American Historical Review* у 1975 р. і мала позитивний характер. З приводу цього під час спілкування він розповідав: «Зараз би тільки зраділи, що вийшов позитивний відгук на твою книгу в закордонному виданні, але не в середині 1970-х років, коли поява такої зарубіжної рецензії могла тобі створити масу проблем. Адже «маланчуківщина» саме тоді була в розпалі. Уже звільнили М. Брайчевського, О. Компан, Я. Дзиру, О. Апанович та інших. Уявляєте собі?! І тут на тобі, «сюрприз» – позитивна рецензія на твою монографію в провідному американському історичному журналі! Але найбільше в цій ситуації я боявся не стільки за себе, як за сім'ю». Але на щастя все обійшлося, і позитивна

¹ Михайлина П. Відомості з історії Північної Буковини XV – першої половини XVII ст. в молдавських літописах (до 1648 р.). *Минуле і сучасне Північної Буковини*. Київ, 1972. Вип. 1. С. 13–18; Михайлина П. Висвітлення історії Північної Буковини другої половини XVII ст. в молдавських літописах (1648 – 1700). *Минуле і сучасне Північної Буковини*. Київ, 1973. Вип. 2. С. 27–32.

² Михайлина П. Міста України в період феодалізму (до питання про становище міст в умовах іноземного поневолення в кінці XVI – першій половині XVII ст.). Чернівці, 1971.; Михайлина П. Визвольна боротьба трудового населення міст України (1569–1654 рр.). Київ, 1975.

рецензія американського професора на його книжку не потрапила в поле зору осіб відданих справі партії»¹.

Наукові здобутки й толерантний підхід до працівників відділу сформували для П. Михайлини підґрунтя для подальшого зростання як організатора наукових досліджень. Ідеться про очолюваний ним Чернівецький відділ Інституту історії АН УРСР, що з 1978 року перейшов до складу новоствореного в Києві Інституту соціальних і економічних проблем зарубіжних країн АН УРСР.

Продовжуючи викладати на історичному факультеті, Павло Васильович приділяв неабияку увагу спілкуванню із студентами старших курсів, котрі планували свою участь у подальших наукових дослідженнях. Це допомогло йому підібрати для свого відділу відповідні кадри. Одним із них став І. Буркут, нині – відомий буковинський науковець-політолог, котрий так характеризує П. Михайлину: «Він був не лише високо-фаховим науковцем, а й надзвичайно толерантним у спілкуванні керівником, який турбувався про належний професійний рівень своїх співробітників. Домовлявся про їх стажування як в Україні, так і за кордоном, що підвищувало їх кваліфікацію та якість досліджень. Пам'ятаю, коли я був на посаді вченого секретаря відділу, нашу установу називали у місті коротко: «інститут Михайлини». І це правильно, адже авторитет будь-якої установи залежить від фаховості її керівника».²

Продовженням наукових інтересів П. Михайлини в галузі урбаністики доби пізнього Середньовіччя стала його участь у підготовці матеріалів до такого видання як багатотомна «Історія Української РСР» (т. 8): розділи про розвиток міст з характеристикою ремесла і промислів, внутрішньої та зовнішньої торгівлі, аналізом соціальної боротьби містян в означений період. Також певна частина видання була присвячена висвітленню різних аспектів історичного розвитку Північної Буковини і Хотинщини.

Ще одна колективна праця «Нариси з історії Північної Буковини» (1980)³, назва якої віддзеркалює її змістове наповнення, також містить напращування П. Михайлини. Підготовлений ним розділ, що охоплює період від другої половини XVI – останньої третини XVIII ст., присвячений розвитку соціально-економічного становища Північної Буковини і Хотинщини, аналізу піднесення боротьби населення краю проти соціального й іноземного гніту, а також участі буковинців в антитурецьких війнах. І хоча ці видання носили певне ідеологічне забарвлення, проте містили чимало інформаційного й аналітичного матеріалу.

¹ Приватний архів С. Герегової. Інформація, записана С. Гереговою 3 березня 2025 р. у м. Чернівці від А. Федорука (1975 р. н.). URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/12278>.

² Буркут І. Організатор наукових досліджень... С. 39–40.

³ Нариси з історії Північної Буковини. Київ, 1980.

Водночас як науковець П. Михайлина розумів потребу в завершенні роботи над докторською дисертацією, тема якої була затверджена ще в 1967 р. Значна завантаженість керівництвом відділу та невміння формально ставитися до наукових досліджень зумовили тривалу підготовку Павлом Васильовичем власної дисертації до захисту. Проте чималі напруження за відповідною тематикою уможливили належний рівень підготовки й аргументованість зроблених висновків у дисертації. Оponentами виступили відомі фахівці з вітчизняної історії ранньомодерної доби, член-кореспондент АН УРСР Ф. Шевченко, професори В. Буганов та Я. Кісь. Успішний захист П. Михайлиною дисертації на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук відбувся в Інституті історії АН УРСР у жовтні 1981 р.

Будучи відомим краєзнавцем, крім науково-дослідницької роботи, Павло Васильович займався культурним просвітництвом, проводячи різноманітні зустрічі для населення краю. Він розпочав для себе цей напрям роботи ще з 1965 р.: спочатку як очільник правління однієї з районних організацій обласного товариства «Знання», а згодом і до 1988 р. — як заступник голови і член правління обласної організації цього товариства. Крім цього, П. Михайлина був заступником голови Чернівецької обласної організації Українського товариства дружби і культурних зв'язків із зарубіжними країнами. Як один із фундаторів Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, ще 1966 р. очолив оргкомітет із створення його Чернівецької обласної організації. Відтак став першим головою правління, а згодом — заступником голови, функції якого виконував більше двох десятиліть. Двічі обирався депутатом Чернівецької міської ради народних депутатів.

Науковець П. Михайлина ніколи не поривав професійних стосунків зі своєю Alma mater. З особливою увагою ставився до студентів історичного факультету, намагався залучати їх до наукового дослідництва, завжди відгукувався на прохання кваліфікованої поради чи консультації.

Зважаючи на наукові здобутки Павла Васильовича та понад тридцятирічний стаж науково-педагогічної діяльності, Вчена рада історичного факультету виступила з клопотанням перед ректоратом про присвоєння йому вченого звання професора Чернівецького державного університету. Отримав це звання П. Михайлина в 1988 р.

В умовах певної демократизації радянського суспільства наприкінці 1980-х років, що знайшло відображення в пробудженні національної свідомості українського народу та зростанні масового руху за національно-державне відродження України, постала нагальна потреба в перегляді змісту та підходів до вивчення суспільних дисциплін, у знятті ряду заборон щодо вивчення історії України. Це обумовило створення в 1990 р.

за ініціативою декана історичного факультету професора Юрія Макара та за підтримки ректора Степана Костишина окремої кафедри історії України на базі кафедри історії СРСР і УРСР. Розуміючи важливість створення та належного статусу кафедри історії України в університетській освіті, Павло Васильович приймає важливе для себе й колективу факультету рішення. У квітні 1990 р., склавши обов'язки завідуючого відділом академічного інституту, П. Михайлина очолив новостворену кафедру історії України Чернівецького державного університету.

І хоча очільництво кафедри у зв'язку з погіршенням стану здоров'я Павло Васильович незабаром передав доценту Василю Ботушанському, він постійно цікавився науковим життям колективу, допомагаючи своєму наступнику в організаційних питаннях, даючи поради щодо впровадження та якісного читання курсу «Історія України» на всіх факультетах університету. Активна взаємодія науковців стала вагомим чинником перетворення досить швидко кафедри історії України на один із вагомих структурних підрозділів університету.

Водночас П. Михайлина, не полишаючи роботу над науковими статтями за близькою до його урбаністичних досліджень козацької доби проблематикою, написав цілу низку фахових рецензій і навіть спромігся підготувати видання, присвячене історику Володимиру Грабовецькому (у співавторстві з М. Вуянко).¹ Брав участь як доповідач у міжнародних і всеукраїнських конференціях з подальшою публікацією матеріалів.

П. Михайлина. З почесної Книги Університету

¹ Михайлина П., Вуянко М. Володимир Грабовецький — історик України: до 65-річчя від дня народження. Івано-Франківськ, 1993.

Ще одним вагомим аспектом наукової діяльності П. Михайлини стала його участь у різного рівня академічних і вчених радах, зокрема у другій половині 1960-х – 1970-х рр.: як член секції «Генезис і історія феодалізму» Наукової ради Інституту історії АН УРСР (з 1965 р.), член Наукової ради «Основні закономірності вітчизняної історії дожовтневого періоду» при секції суспільних наук АН УРСР (з 1971 р.), член Вченої ради АН СРСР з комплексних проблем слов'янознавства і балканістики (з 1979 р.).

Професор П. Михайлина був членом спеціалізованих вчених рад, які працювали в ЧДУ: із захисту кандидатських дисертацій з історії та філології при ЧДУ (у 1970-х рр.); із захисту докторських і кандидатських дисертацій з історичних наук та філософських наук (а згодом – історичних та політичних наук) з моменту її створення в 1994 р.

Неодноразово Павло Васильович виступав у ролі офіційного опонента на захистах дисертацій з вітчизняної історії в Інституті історії АН УРСР, Київському і Чернівецькому державних (згодом – національних) університетах. Він вважав своїм обов'язком «навчати науці» молодь, не зраджуючи проблематиці власних наукових досліджень з історії українських земель ранньомодерної доби. Крім цього, понад десять разів очолював Державну екзаменаційну комісію з випуску спеціалістів на історичному факультеті рідного університету, неодноразово спрямовуючи окремих із них на подальшу наукову дослідницьку діяльність.

Потужна науково-педагогічна діяльність Павла Васильовича в рідній Alma mater отримала гідне пошанування. Вчена рада Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича своїм рішенням від 12 грудня 2002 р. присвоїла П. Михайлині звання Почесного доктора Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за вагомий внесок у розвиток вітчизняної історичної науки, підготовку наукових кадрів і молодих спеціалістів та з нагоди 80-річчя від дня народження.

Вірний своєму покликанню, П. Михайлина до кінця своїх днів залишався істориком-науковцем, дослідником-краєзнавцем, виношуючи різні творчі задуми та наукові ідеї. Він продовжував свою місію наставника молодого покоління, зацікавленого в дослідницьких пошуках, допомагаючи багатом із них порадами та настановами щодо впевнених кроків у науці.

На жаль, 11 березня 2012 р. Павло Васильович відійшов у далекі засвіти. Проте його потужні наукові напрацювання, творча дослідницька енергія, організаторська толерантність та внутрішня інтелігентність у спілкуванні залишили глибокий слід не лише в історичній науці, а й в пам'яті колег із факультету історії, політології та міжнародних відносин, його учнів та всіх, хто знав П. Михайлину.